

NARODNA PROSVJETA

MJESEČNIK ZA ŠKOLSTVO,
PROSVJETU I UMJETNOST.

GLASILO ISTOMENOG UČITELJSKOG DRUŠTVA

Urednik Ernest Jelušić.

GOD. III.

PULA, 1. OŽUJKA 1908.

BR. 3.

SADRŽAJ:

- Za čim teži... Spj. Aleksander Kešuc.
- Ustavni razvoj naše monarhije od god. 1848.-1908. Piše Prof. Nikola Žic.
- Sivi gušter (gušterica). Biloško posmatranje.
- O vrlinama i manama. Piše Davorin Trstenjak.
- Udruga učiteljica. Piše Jelica Belovičeva.
- Vjesnik. — Književnost i umjetnost. — Lične vijesti.

Izlazi svakog prvog u mjesecu.

Godišnja cijena 5 K.

Rukopisi se ne vraćaju.

Tisak Laginja i dr. (prije J. Krmpotić i dr.), Pula, ulica Giulia br. 1.

A
ETA
TVO, S S
ETNOST.
ŠTVA. 2 2

BR. 3.

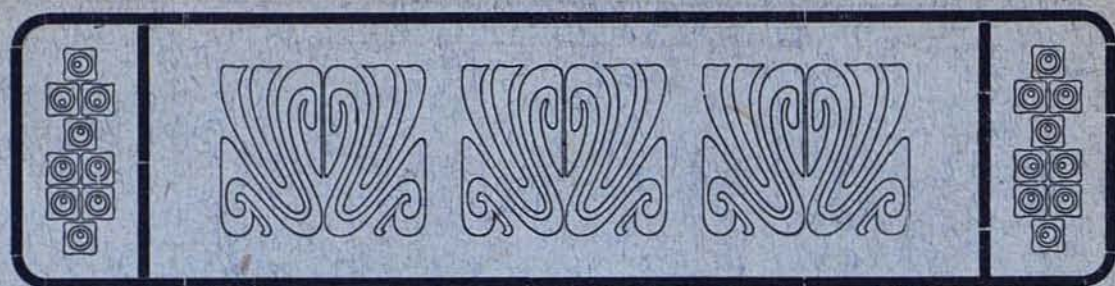
prvog u mjesecu.

eha 5 K.

ne vraćaju.

krmpotić i dr.),
br. 1.

Namirili pretplatu za god. 1906.

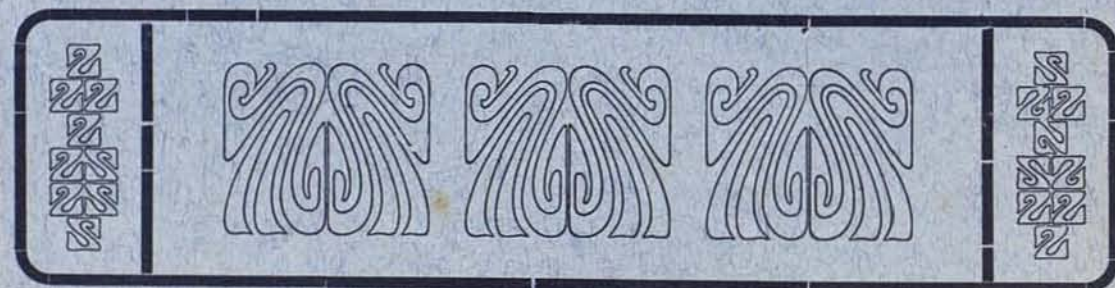
M. Zlatić, Roč. — B. Dubrović, Sv. Matej. — F. Jurinčić, Paz. — J. Gojtan, Kašćerga. — I. Grgurina, Frančiči. — I. Martinčić, Paz. — A. Brgić, Karnica. — A. Mikiša, Grimalda i A. Jelušić, Beč.

Podmirili drugu polovicu ili cijelu god. 1907.

M. Hajdinger, Pehljin. — M. Zlatić i S. Havel, Roč. — P. Filipčić, Žminj. — M. Diminić, Sumberg. — L. Tončić, Mune. — A. Stiglić, Poljane. — P. Premuda, Zagreb. — B. Dubrović, Sv. Matej. — F. Jurinčić, Paz. — A. Ellner, Brest. — M. Mardesić, Čitaonica i Narodna kavana, Pula. — S. Zahija i M. Lovrić, Kastav. — J. Gojtan, Kašćerga. — A. Raguzin, Zamask. — I. Nežić, Livade. — J. Turčinović, F. Frankola, Pazin. — I. Načinović, Kršan. — I. Grgurina, Frančiči. — F. Flego, Počekaj. — Zora, Opatija. — A. Dukić, Mošćenice. — E. Dukić, Brešca. — N. Hrzić, Medulin. — M. Škvarč, Kanfanar. — S. Šišković, Herpelje. — M. Radić, Ližnjan. — A. Mikiša, Grimalda. — S. Pribil i J. Nežić, Krk. — J. Monas, Gologorica. — V. Višković, Altura. — A. Jelušić, Beč.

Slijedi.

NARODNA PROSVJETA

Mjesečnik za školstvo, književnost i prosvjetu.

GLASILO ISTOIMENOG UČITELJSKOG DRUŠTVA.

Izlazi svakog prvog u mjesecu. — Godišnja cijena 5 K. — Rukopisi se ne vraćaju.

Urednik ERNEST JELUŠIĆ.

Za čim teži . . .

ALEKSANDER KEŠUC.

Za čim teži duša moja,
Srce moje za čim bije? . . .
Zar za blagom zemaljskijem,
I' za čašću? — — vjeruj nije.

I' udobnim za životom,
Dugim v'jekom sve u slasti? —
Niti teži, niti bije
To nij' dano mojoj vlasti.

Uzvišena jeste težnja
Moje duše, moga srca
Molitvicom svakidanjom
Na nebesi ona kuca.

U tihanoj u samoći,
Medogledu svake slasti,
Radeć marno, vruću molbu
Šaljem gore božjoj vlasti.

Rad moj teški, muku moju
Dobri Bože, blagoslovi.
Nježne biljke, što ih gojim
Čvrstom snagom ti ih ovi.

Prkositi svakoj buri,
Spremni budu plemnom činu.
Radeć sebi, rodu svomu,
Pogled srcu u visinu.

Ustavni razvoj naše monarhije od god. 1848.—1868.

Prof. NIKOLA ŽIC.

Godine 1848. počinje novo doba austrijske povijesti; tada je slomljen Metternichov apsolutizam, a po uzoru naprednijih država zapadnih uvedene su iznenada nove ustavne forme, doduše bez obzira nato, jesu li u skladu sa dosadašnjim razvojem ili ne, zbog čega i bijahu povodom najžešćih državnih

D) 10
1984 C-46-B

i narodnih potresa i zbog čega takodjer ostade ustavni pokret godine 1848/9. pukom epizodom.

Veliki pokret evropskih naroda u doba ratova za slobodu proti Napoleonu, silno je utjecao na narode i jačao im svijest po cijeloj Evropi, pače i na Balkanu (Grci, Srbi ustaju proti Turčinu), a napokon se i u našoj monarhiji javlja nacijonalizam kod svih pa i slavenskih naroda. Poljaci i Madžari traže uskrsnuće svojih država, Česi i Iliri uskrsnuće naroda i svojih prava, Nijemci uskrsnuće »sv. rimskog carstva njemačkog naroda«, a Talijani ujedinjenje.

Usprkos svim tim težnjama, Franjo I. i Metternich guše pomoću policije i cenzure svaki pokret u prilog ustava u monarhiji, Njemačkoj i u Evropi.

U Austriji ponajprije staleži (plemstvo) u alpskim i češkim zemljama traže da se poštuju i obnove njihova staleška prava, traže restauraciju starih odnošaja prije Josipa II. Proti toj staleškoj opoziciji stoji napredna, opozicija »trećeg staleža«, građanstva i slobodnog seljaštva, koja traži reformu, preporod države, konstituciju. Proti »birokraciji«, policiji i cenzuri, svi su složni, a vojuju za promjenu, naročito pomoću štampe (novina i političke književnosti) u tuđini.

Ali i u naprednoj opoziciji su dvije struje: dok umjereniji traže reformu staleških ustava tako, da u staleškom saboru bude više nego dosada zastupnika trećeg staleža, vojuju radikalniji za sveopće izborno i zastupničko pravo te za opća ljudska prava, za poboljšanje ljudskih odnošaja seljaštva. Ali Metternicha mrze svi jednako kao čovjeka koji je stup sistema.

Opozicija je osobito žestoka u Ugarskoj, gdje se Ljudevit Košut bori doduše proti centralizaciji, germanizaciji i apsolutizmu Beča, ali za centralizaciju, madžarizaciju i konstitucionalizam ugarskih zemalja. Košutovih se misli madžarski činovnici drže sve do danas: U zemljama krune sv. Stjepana ne smije se čuti drugi nego samo madžarski glas, zemlje krune sv. Stjepana moraju postati i ostati Magyarország. Tako je već g. 1848. madžarski jezik postao državnim, proti čemu su se Hrvati već onda najžešće borili.

I dođe godina 1848.

U veljači u Parizu svrgne revolucija kralja Burbonca, a francuskoj republici postavi na kormilo Napoleona III. To je signal narodima po Evropi da postignu svoja prava. Već na početku ožujka javljaju se narodi naše monarhije. Ponajprije Madžari: 3. ožujka Košut drži svoj glasoviti programni govor i zahtjeva od Beča potpunu autonomiju Ugarske, samostalno ugarsko ministarstvo, odgovorno samo ugarskomu konstitucionalnomu saboru. 11. ožujka javljaju se Česi u Pragu, koji pod vodstvom Palackoga i Riegera traže slobodu štampe, sastajanja, vjere, čovjeka, traže državno sudstvo i porotu

i uopće moderno uređenje državno. Osim toga traže i za se kao narod ravnopravnost s Nijemcima u školi i uredu, moderni izborni red i državna prava za zemlje sv. Većeslava (Česka, Moravska i Šleska). Odmah izabraše kao i Madžari iza Košutova govora deputaciju, koja je vladaru u Beč imala podati molbu.

Ali prije nego je to odaslanstvo došlo pred cara i kralja, pobuni se i Beč. Bečka revolucija 13. ožujka smete Metternicha, stari državni sistem pade, sve sa strmorom preokrene, vladar obeća konstituciju — monarhija stupi u red ustavnih država.

Golemo bijaše veselje, kojim su narodi u državi pozdravili obećanje konstitucije (14. III.). Svuda se priredile svečanosti, svatko je mislio, da je nadošlo zlatno doba. Nestade cenzure, nastade sloboda štampe, narod se smio naoružati, odmah se urediše narodne garde. Ali kakova bijaše ta konstitucija? Strogo uzeto nije jošte bilo ništa provedeno, samo je sve bilo obećano, pače mnogo je trebalo, da se formalna koncesija vladareva razvije u političko tijelo, koje će doista biti podobno da živi. U Beču su se prvi čas na dvoru tako prestrašili, da su izgubili glavu, te potpisali i obećali najednom sve, a da pri tom nijesu sebi bili svjesni ni posljedica ni važnosti tih koncesija. I tako se dogodilo, da je onaj, koji je prvi došao i bezobzirno molio, također najviše dobio. To su bili Madžari, koji su odmah za revolucije u Beč poslali sjajnu deputaciju i tamo na dvoru postigli samostalni državopravni položaj za zemlje krune ugarske: 17. ožujka povjeri Ferdinand I. Dobročudni grofu Ljudevitu Battyány-u da sastavi ugarsko ministarstvo. Tako se monarhija raspala faktički u dvije države, koje veže samo vladareva osoba (personalna unija), tako je proveden dualizam. Ustavni razvoj zemalja ugarskih i neugarskih god. 1848. ide odsada svojim posebnim putem a spaja se tek, kad je Schwarzenbergovo ministarstvo 4. ožujka 1849. proglasilo oktroiranim* ustavom jedinstva cijele monarhije.

Pitanje, kako da se uvede ustav zemalja neugarskih, bilo je veoma teško, a imalo ga je riješiti novo konstitucionalno Pillersdorfovo ministarstvo austrijsko, točnije predlitavsko, imenovano dne 21. ožujka. Naravna posljedica proglašenja konstitucije i dozvole državnoga prava ugarskog bila bi također uskrnuće državnog prava zemalja čeških na sjeveru i hrvatskih na juga monarhije. Kod dualizma se nije smjelo ostati, nego se je moralo udovoljiti i želji Slavena i izvesti federalizaciju monarhije. Neće biti potrebno, da napose govorim o pokretu kod Hrvata, jer se svatko može o tom dostatno poučiti iz »Najnovijega doba hrvatske povjesti« Rud. Hrvata (Mat. Hrv. 1906.) i još bolje iz 2. sv. Šišićeve »Hrvatske povijesti«, koju će pretplatnici Matičini

* Oktroiran je onaj ustav, što ga vladar izdaje sam od svoje moći bez sporazuma s narodnim zastupstvom.

naskoro dobiti u ruke. Ovdje je govor o ustavnom razvoju cijele monarhije, a o Hrvatskoj napose bit će dosta spomenuti, da u vrijeme mađarske revolucije prekida sve državne sveze s Ugarskom i da je Hrvatska posvema samostalna, ovisna jedino od krune.

Na federalizaciju nije dvor mislio; državno pravo češko nije kanio obnoviti tim više, što među samim zemljama češke krune nije bilo sloge ni sporazuma. Zato su bar privremeno te zemlje ostale spojene pod vladom Pillersdorfova ministarstva. Naravna posljedica te promjene u mišljenju bečkoga dvora bijaše ta, da se prva češka deputacija vratila iz Beča u Prag s odgovorom naprosto nepovoljnim, jer joj je vlada odgovorila, da se Česi sa svojim željama obrate na dosadašnje svoje zemaljske vladare, na češke staleže.

Velika bijaše srdžba zbog nepovoljnog rješenja prve češke peticije. Poradi toga poslaše Česi odmah drugu deputaciju, koja je narodne i državopravne zahtjeve češke još oštrije akcentovala. I doista je ta druga peticija bila sretnija, jer je vladar glasovitim kabinetnim listom od 8. travnja obećao češku konstituciju, koja je u načelu Česima bila po volji. Da je samo stupila u krepost, mogla bi bila postati temeljem mirnog razvoja češkog ustava. Dozvoljavala je naime potpunu ravnopravnost narodnu u školama i uredu, priznala je češkomu saboru široku kompetenciju, sam je sabor imao biti veoma demokratičan sa većinom građanskih zastupnika. S najvećim su veseljem u toj konstituciji Česi pozdravili onu točku, koja je obećavala odgovornost češkomu saboru svih centralnih oblasti za češke zemlje, u kratko sve ovo je značilo najširu autonomiju i skoro priznanje državopravnog položaja zemljama češke krune, što do danas Česi još ne postigoše. Odnosaj državopravni imao se sporazumno urediti sa saborima drugih zemalja češke krune i sa državnim centralnim saborom. Taj je kabinetni list na svaki način Čehe zadovoljio. Ali žalibože češka konstitucija nije nikada stupila u krepost i tako češke države nestaje baš ove godine, kad se Ugarska preporodila. Kao što narod kaže: »Bosna šaptom pade«, tako možemo reći i za Češku. Samostalnost gubi 1526., moć joj je slomljena bitkom na Bijeloj Gori 1620., a 1848. je konačno izdahнула. Zašto i kako vidjet ćemo naskoro.

(Konac slijedi.)

Sivi gušter (gušterica).

(Bijološko posmatranje). Iz rukopisa „Najznamenitije životinje“ od Gj. M. Race i A. Pejića.

Što se mnogi ljudi plaše zmija, od njih bježe, ili ih ubijaju, to baš nije čudo, jer je već gdjekoji od zmije nastradao, makar da pri tom i mnoga ni kriva ni dužna životom plati. Ali je za čudo, što se mnogi boje guštera,

té bezazlene životinje, koja nikome zla ne čini, nego još koristi time, što zatire razne škodljive bube i crve. Najveće zlo, što gušter može počinuti jest, ako te malo preplaši, kad zašušti u grmu, kraj koga ti zamišljen prolaziš.

Srećom nijesu svi ljudi tako bojažljivi i gdjekoji, kad u proljeće izađe napolje, pa zapazi guštera, kako se sunča, možda zastane da posmatra njegovo

produženo tijelo (15—20 cm., od čega skoro polovinu otpada na rep) pokriveno sa rožastim pločicama, koje se na grudima i truhu odlikuju osobitom veličinom. Pločice, koje se nalaze na glavi i vratu, imaju oblik mnogokutnih štitova, dok su na repu kao ljuskavi kolobari. Vidi se dakle da je životinja zaštićena od bilo ma kakovih manjih povreda.

Usta su duboko rascijepljena, što se dovodi u svezu sa načinom njegova hranjenja, jer gušter mora cio plijen ne samo da primi, no da ga odmah i proguta. U ustima nalazi se

račvast jezik, koga gušter može izplaziti daleko i služi mu za pipanje; a pomoću jezika i pije: okvasi ga vodom ili ga zagnjuri u vodu i po tom uvuče u usta.

Oči su u guštera sjajne, a na očima su kapci sa kožom migavicom, za to on vidi samo one životinje, koje se kreću. Od ušiju ne vidimo ništa drugo osim bubnjače iza očiju, kao tamnu kožu.

Produženo tijelo sivoga guštera stoji na kratkim i nešto na stranu poraslim nogama, a svaka ima po pet nejednakih prsta sa pandžama, koje pomažu pri penjanju. Pošto su noge u guštera kratke, ne mogu da drže tijelo u visini, za to se gušter i dotiče zemlje svojim trbuhom, pa mu gmizanje znatno potpomaže opiranje širokih trbušnih ljustaka o neravnu zemlju.

Ženka je vazda zemljane i to sive ili mrke boje, s nekoliko redaka bijelih i mrko okruženih mrlja, dok je u mužjaka više ili manje živahna zelena boja, koja guštera štiti od njegovih neprijatelja; a i otvorenija boja ljustaka na truhu ne odaje životinju, jer je pri gmizanju naslonjena na zemlju i ne vidi se. — Da vidimo sada od čega sastoji gušterova:

Hrana. — Gušter je pravi krvolok za manje životinje. On plijeni ličinke raznih kukaca, manje puževe golaće, pauke, kišne gujavice i lepirove, na koje vrebava pri suhom vremenu. Da gušter može plijen hvatati, ima on mnogobrojne žilice u svojim čeljustima, kao i na nepcu. Zubići su tako reći samo prirasli, a nijesu uglavljeni u svoje naročite žljebove. Njima gušter drži i drobi plijen, koji hvata duboko rascijepljenim vilicama, te ga njima čvrsto drži, dok ga ubije i malo zgnječi, pa ga onda cjelokup ne proguta.

Gušter opaža svoj plijen ćulima. Za to mu u prvom redu služe sjajne oči s dva kapka i kožom migavicom (kao u ptica), za to on i opaža samo plijen, koji se kreće. Na drugom mjestu dolazi sluh, koji je unatoč tome, što

pri najmanjem šušnju šmugne, dobro razvijen i ako nema ušaka nego samo kože bubnjače, koje se vidi pozadi na glavi kao dvije tamne kožice.

Zanimivo je gledati kako gušter vrebava, recimo, muhu, za kojom on šmukne, čim mu dođe na zgodu i uhvati je. Isto tako umije da izvuče gljivu iz njene rupe, a katkad ulovi vješto svoj plijen i u skoku udarivši ga repom. — Za to neka nitko ne tuče i ne ubija guštera, nego da ga brani, osobito đak, koji treba da zna, da je gušter vrlo korisna životinja.

Sad treba da se upoznamo sa

staništem ove korisne životinje. Gušter boravi u zemlji i na zemlji. Je li gušter na zemlji, vidimo ga, gdje trči ili se penje pomoću dugačkih prstića s noktima i veoma dugačkim repom. Pri tom se vidi, kako se vijuga cijelo njegovo tijelo, naročito rep, kao i to, da se trbuhom vuče po zemlji i kamenju, za to mu se i pokožica trljucanjem o kamenje više puta istrza i obnovi.

Gušter se vere po zidinama, grmlju, plotovima, živicama, brežuljcima, naročito, koji su prema suncu. A kako gušter diše na pluća, ima crvenu krv neznačajne i promjenljive topline, uspijeva samo u onim krajevima, gdje vazduh i zemlja imaju neku određenu toplinu. Zato i jesu gušteri u hladnijim krajevima ili na visokim bregovima rijetki ili ih nema nikako, pa ih za to nalazimo samo u umjerenom i žarkom pojasu.

Unatoč gornjim navodima, gušter se zavlači u pukotine zida ili u rupu u zemlju, kad je hladno ili mutno vrijeme, a kad sasvim zahladi, zavuču se u zemlju, gdje prospava zimnji san, iz koga ga tek životvorna proljetna toplina probudi, pa u koliko je toplina okolnog vazduha jača, bivaju mu pokreti živahniji, jer je djelovanje guštera sve veće. Tako je kod njega življe dihanje i krvotok u tijelu brži, pa je i potreba za hranom jača, koje u ono doba ima u izobilju, a i probava hrane jest brža i uspješnija.

Razmnožavanje. — Ženka snese do 10 bjelkastih jaja u veličini grahovitih zrna, a obložena su mekanom kožicom. Svoja jaja zatrpa u zemlju, u mravinjak, pod mahovinu ili u pijesak na suncu i više se ne brine za njih. Mjeseca jula ili početkom augusta izlegu se mladenci uticajem sunčanih zraka i sasvim naliče na svoje roditelje, ali moraju sami o sebi da vode brigu od prvog početka svoga života. Dok odrastu moraju se često put presvlačiti, a presvlače čitavo odijelo, koje se raspada na leđima. Često se gušteru otkine rep pri presvlačenju, kao i drugom kojom zgodom, ali mu naraste iznova i ako ne sasvim pravilno.

Ova bezazlena životinja ima mnogobrojnih neprijatelja osim čovjeka, a to su vrane, svrake, sokolovi i dr., od kojih se gušter može spasti samo pažnjom i brzim bježanjem. Naši se gušteri daju pripitomiti, te ih drže u terariju, gdje ih hrane muhamama i kukcima, pak ih tek onda svak zavoli.

Srodnik mu je:

Zelenbać,

koji je veći od sivoga guštera. Ozgor je zelen kao trava, pa ga ne možemo tako lako opaziti, kad se stisne među lišće, te sa zelenom glavom viri van i preza plijen.

Glava mu je plosnata i obložena kao i ostalo tijelo zeleno plavkastim rožastim pločicama, a ozdo svijetlijim i žućkasto sivim. I on ima kratke noge, pa se tijelom dotiče zemlje.

Zelenbać, kano i gušterica, je pravi krvolok naspram manjih životinja, jer ga se boje i sami manji gušteri, a da i ne spominjemo kukaca, koji se vrzu oko grma, osobito one, koji pršu. S grane na granu, dolje, gore po grmu, na zemlju, sa zemlje na kamen skače zelenbać vrlo okretno i u lijetu hvata svoj plijen. Liši li se jedinka repa, onda je hroma, nesretna, i ne može se lahko gibati; jer ako se tijelo ovije desno, rep se pomakne na lijevo i kroza to se uzdrži životinja da ne spane. Nije zelenbaću dakle rep samo za to, da on ne bude kusast, nego za to, da on može opstati na grmu.

Zelenbać je dobar prorok vremena kao i sivi gušter, jer, sprema li se mutno i kišovito vrijeme, on bježi u rupu. Što je toplije to je veseliji, a kad s jeseni zahlađi, izlazi sve rjeđe, dok se sasvim ne izgubi otišavši spavati zimnji san, koji provede u nekakovom mrtvilu.

Zelenbać je čedo zemalja Sredozemnog mora, ali ga ima i u Njemačkoj u dolinama Dunava i Rajne kao i u južnim zemljama do 43°.

O vrlinama i manama.

Piše DAVORIN TRSTENJAK.

I. Strpljivost.

Strpljen spašen, veli krasna hrvatska poslovice. Strpljivost je zaista velika i krasna ljudska vrлина, a vrlo nužna za životnu borbu, za svako poduzeće, za svaki rad i napredak. Samo velikom strpljivošću i žilavom ustrajnošću stvorena su velika djela.

Strpljivosti trebamo u bolesti i u svakoj nevolji, a naročito kad nam se čini krivica. Strpljivost treba razlikovati od nemara, nehajnosti, tromosti, lijenosti i ropske ćudi. Ima ljudi bez osjećaja i svijesti, pa najveću krivicu podnose kao bez brige i ne brinu se ni malo, da ju skinu s vrata. Oni čekaju, da će zlo samo otići. Kad ih pritisne kakovo zlo, tješe se govoreći: »Dao je Bog duranje«. Čovjek bez prave životne snage ili robski odgojen može tako govoriti.

Strpljivost je trajna i žilava hrabrost. Čovjek, koga resi ta vrlina, ne može skrštenih ruku podnositi nikakovo zlo, nego hrabro i ustrajno nastoji, da ga se othrva. U tom radu i snazi, a ne u mirovanju, jeste prava strpljivost. »Pomozi si sam i Bog će ti pomoći«, a ne čekaj, da će ti nebrizi nebesa sama sve dati, da tako pomognu tvojoj nemarnosti. Znaj da Bog daje težaku, a ne ležaku.

Ako si bolestan, ne uzdiši, ne jauči, ne očajaj, nego se bori jakom voljom proti bolesli i gledaj kako ćeš ozdraviti. Budi hrabar! Budeš li hrabar, uzdat ćeš se u se, u svoju snagu i pobijedit ćeš.

Ako te je pritislo siromaštvo, ne tuži se, nego na posao, pa radi i radi, misli kako ćeš se pomoći, ustraj u svojoj borbi, budi hrabar i pobjeda je tvoja.

Čini li ti se krivica, progone li te, da te zataru, da te zastraše i tako potlače, da se ne usudiš ni pisnuti, potužiti ni kralju ni Bogu: ti skupi svoju snagu i radi mudro i složno sa svojom braćom, da se zlo prvom zgodom zatara zakonitim putem. Budi hrabar! Ne daj se skršiti! Nemoj biti ničiji rob! Budi čovjek! Tako ćeš biti u prvom smislu strpljen i spašen.

Uči se trpiti i trpi, pa radi dan i noć, pripravlja se za boj, a kad si gotov, obori se svom tjelesnom, umnom i moralnom snagom u zgodan čas na zlo. Takova je strpljivost junačka i takova spasava.

Hrvatski je narod, naročito kuka i motika, pretrpio svu silu strašnih nevolja i nepravda. Nema zla, koje ga nije morilo. Strašni ratovi, kuga, poplava, potres i stotina drugih nevolja haralo je u njemu. Gazile su mu se i otimale najveće narodne svetinje; a što je najgore, između naroda, jezgre narodne i gospode zijevao je vazda dubok ponor i jaz. Hrvatski sinovi iz puka pogospodiše na neprirodan način. Mjesto da su se na svojoj narodnoj kulturi, stečenoj u toliko vijekova, dalje prirodno razvijali i odgajali u glazbenoj, pjesničkoj, u svakoj umjetnosti i u svakom pravcu u narodnom duhu, oni se otuđiše od svoga naroda i primiše posve tuđu kulturu, koja ih nauči tuđe uzvisivati, a svoje narodno prezirati. Ta gospoda s rijetkim izuzetkom nisu mogla razumjeti narodne duše, a naroda nisu mogla razumjeti odnarođena gospoda. Ta gospoda upravljala su narodom i zapovijedala mu prema svomu mišljenju i obrazovanosti ne samo bez ljubavi, nego i s mržnjom i prezirom. Gospoda hoće da narod »nauče pameti«, a narod stenje i jauče, moli, zaklinje da mu se svali kamen sa srca. Gospodski kaput strašilo je narodu. Kad se on pojavi u selu: zlo je znamenje. Prolila se toliko puta nevina krv. Narodni starješine, ti narodni uzgojitelji mjesto da ga ljubavljaju, rodoljubljem i velikom mudrošću uzgajaju, podižu i razvijaju njegove narodne osebine (narodnu individualnost), oni s njim ratovahu. I eto jaza! Ali milomu Bogu hvala, narod je ustrajao kroz tolike vijekove u svojoj

borbi. On trpi, ali se i otima. Njegova je narodna strpljivost narodno junaštvo, kojim će on pobijediti. Pomoći će mu ona njegova gospoda, koja mu dovikuju, da je nesposoban za slobodu, nego ga ljube, žrtvuju se za nj i rade, da se na svom narodnom temelju u umjetnosti, znanosti i nauci, u gospodarstvu i u svakom pravcu sa svojom inteligencijom razvija, pa da bude u kulturi i svoj u svojoj kući. Do toga cilja pomoći će nam junačko hrvatsko strpljenje.

Veliki talijanski pjesnik veli u svom »Raju«: »O božanstvena strpljivosti, koja mnogo podnosiš«.

A njemački pjesnik Göthe piše: »Vjeru, nadu i ljubav bližnjega obuzme umjetničko ganuće u blagoslovljenom času, i one se dadu odmah revno na posao i stvore krasan kip: strpljivost«.

Razumna strpljivost skuplja i jača razum, mudrost, moralnu snagu, množi imetak i sva poštena sredstva — sve što treba za junački boj. Strpljivost je veliko dobro, velika vrlina.

Sva velika djela stvorena su velikom ustrpljivosti. Tko ustraje, taj pobjeđuje.

II. Poštenje.

Koliko je dobro poštenje, kažu nam ove narodne poslovice: »Poštenje je življenje«. »Sve za obraz, a obraz ni za što«. Poštenje je dakle po narodnoj mudrosti najveće blago ovoga svijeta, najveća dika i čast.

Pošten je čovjek u najširem smislu, koga rese sve krijeposti. Poštenjak je pravi čovjek, pa bio što mu drago. Poštenje je najviše ljudsko dostojanstvo. Poštenu čovjeku nema ništa draže nego pošten čovjek.

Najveća sreća bila bi po svakoga čovjeka i po čitavo čovječanstvo, kad bi svaki čovjek bio pošten, kako se veli, od pete do glave. Ne bismo trebali nikakove kazne, nikakove straže, nikakovih obveznica i svjedoka. Silni tereti spali bi tako s čovječanstva. Tješimo se ipak tim, što ima poštenja sve više, što čovječanstvo napreduje i u svem se usavršuje.

Pošto je poštenje toliko dobro za svakoga, kako da razuman čovjek ne bude pošten?! Tko da se razuman ne okoristi tim dobrom?! Kako da ne budemo poštteni, kad je to na našu najveću korist, kao i na korist sve naše zajednice?! Poštenje je najbolje sredstvo za sretan život. Čovjek po svom životnom nagonu hoće da živi, pa kako da se ne posluži tim najsigurnijim sredstvom?! Poštena čovjeka svaki voli, svaki će mu pomoći. Mnogi trgovci i obrtnici stekoše velik imetak, jer bijahu poštteni, pa im se vjerovalo. Poštenjaku, ako je i siromak, svaki će rado vjerovati, jer zna da će mu pomoći i sebi koristiti.

Pa ipak mnogi ne slušaju glas razuma i savjesti. Ne mogu. Zle sklonosti u njih su jače od razuma i moralne volje.

Jačajmo dakle razum naukom, a moralnu volju dobrim djelima, Silimo se na dobro, a silimo i mlađe, da idu našim putem. Ne dajmo im stranputicom. Skršit će se malo po malo zle sklonosti, a ojačat će moralna volja. Zle su sklonosti u čovjeka jake. Stara je to baština, pa treba vremena i truda dok se ona oslabi i uništi. Pa kad je to gotovo, treba još uvijek, dok je čovjek živ, jačati moralnu volju i bistriti razum. Inače rado se vraća stari grijeh.

Govori se, da je znanost silno napredovala, da imamo brzojave, telefone, tolike strojeve i tolika druga čudesa, ali da u poštenju slabo napredujemo. Neki pače misle, da je sav umni napredak na štetu moralnomu razvoju. Što čovjek sporije moralno napreduje, uzrokom je, što se stari zakorjenjeni zli nagoni teško i sporo čupaju, a osim toga malo je onih, koji se znanošću bave, a premnogo onih, koji o tom ništa ni ne znadu i koji škole nikad ni videli nisu.

Ali svakako napredujemo. A narod, koji je rekao ovu svetu istinu: »Sve za obraz, a obraz ni za što«, velike je moralne snage, i njegova će biti budućnost.

Nastaviće se.

Udruga učiteljica.

Piše JELICA BELOVIĆEVA.

Lijepa, idealno lijepa sloga, koja vlada među učiteljicama i učiteljima u Istri i u tamošnjem učiteljskom udruženju najljepši je dokaz, da je sve učiteljstvo na dobru putu, da je zadahnuto iskrenim, požrtvovnim rodoljubljem. Čast mu! To me potaklo, da pišem o gornjem naslovu.

Nisam odavna već učiteljica, ali ljubim taj stalež i pratim ga objektivno, kao što to može činiti onaj, koji gleda »sa strane«. Već više puta sam rekla (a rekli su i drugi) posve otvoreno, da mi se »udruga učiteljica« i separiranje ženskoga roda pedagoškoga od muškoga (kao što je u Zagrebu) ne sviđa. Ne bojim se to kazati otvoreno, makar me »anonimusi« i čupali po novinama. Ništa za to. Neka mi otvoreno i pravedno reknu, što ne valja u momu radu, kao što ja otvoreno vazda govorim, pa ću im biti zahvalna. Bez kefanja nema čistih kaputa.

Zagrebačka udruga učiteljica osnovana je zar samo za to, da može biti netko »predsjednica« i »parada«. Iz lične sujete. Ta udruga nije dosegla ništa uradila, što ne bi bila mogla uraditi i bez te separacije. Ništa lih ženskoga, a i ono što je počela nije uspjelo. Kuharska škola svršila je upravo sramotnim fiaskom, — »Dom. ognjište« nije list specijalno hrvats-

ske žene, nego list za svakoga, tko je momentano »u milosti« urednice. Čitači ga zovu »Domaće ledište«, i time su mu otkrojili osudu, posve jasnu i čistu. A »Klub učiteljica?« Posjećuju ga i same učiteljice vrlo malo i to samo one, koje su predsjednica »stranka«. Učiteljice koje dođu sa strane u Zagreb ili književnice, koje su gosti u Hrvatskoj ne zalaze u taj klub, niti se taj »klub« brine, da im boravak u Zagrebu učini ljepšim, korisnijim i da ih pobudi na složan rad. Udruga bez sloge, ima li smisla? Ima li svrhe? Kontradikcija!

U Hrvatskoj niče prva »udruga za podizanje narodnih vezova« i to u gradiću Petrinji, zaslugom odlične i vrlo naobražene Hrvatice Zlate Kovačevićke, supruge profesora. Pa i ta krasna udruga nikla je sama o sebi bez ikakve sveze sa zagreb. udrugom učiteljica, koja bi — jer je već tu — morala pratiti sa simpatijom i poštovanjem sve, što se lijepa i korisna radi u domovini! Kad tamo ona ne samo, da ne prati sav javni rad hrvatskih žena, nego ona veći dio toga rada navlaš zašućuje, ignoruje, bagatelizira i bruka . . . .

Žalosna joj majka, ako tako dalje pođe!

Ja tamo nemam ni žive duše lično poznate, pa ne govorim iz ličnih interesa. Urednica »Domaćeg Ognjišta« pisala mi je doduše prve godine svog rada: »molim Vas, budite mi u pomoći, budite stup moga lista!« Odazvala sam se rado i oduševljeno i radila marljivo u ulozi »stupa«. Kad je minula prva godina, valjda je mislila, da »stupa« više ne treba, jer od onda više nije htjela da čuje za me, a vidim da isto tako ne pita i za druge revne Hrvatice i književnice. I onako nas ima malo, pa ako se još i ova šaćica raspe, šta smo kadre raditi, gdje se narod i domovina tako nužno treba?

Videći, da se kod nas za divne naše narodne vezove niko ne zauzimalje ni ustrajno, ni revno, uzela sam taj posao u ruke. Je li valjano radim, sudit će mi moj narod, ali duša me boli, kad čujem, da mi se rugaju baš one, koje bi se morale veseliti mome radu. Ne boli me to radi sebe (o moja je koža čvrsta!), nego me boli radi ideje, koja zaista nije zaslužila poruge: zar Hrvatica, da se ruga mojoj narodnoj Vili!?

Istarskim učiteljicama moj pozdrav od srca. Neka rade složno sa svojim kolegama, neka ne traže drugih puteva »do slave« osim onih, koji narodu koriste. Zlo je, kada učiteljice misle, da su nešto bolje nego učitelji. Samo složne sile napreduju, a nesložne ruše i ono malo, što je sagrađeno.

Srpkinje su na mnogo boljem putu, nego Hrvatice. One imadu svoj list „ЖЕЛСКИ СБЕТ“, koji ulazi gotovo u svaku žensku sobu, a napreduje bez ikakve subvencije, dočim »Domaće ognjište« imade kraj lijepe subvencije i štipendija raznih moralni i materijalni deficit.

Eto ja sam rekla, što mi je kao Hrvatīci bilo na duši — pa sad neka udare slobodno na mene, ako sam i jednu riječ slagala. Istina, zanos i sloga — neka žive! — Ja se ne bolim!

Odlični naš književnik Ferdo Becić napisao mi je u spomen ove divne riječi iz svoje drame »Persa« :

»Čudesa prava tvori ženska glava

Kad svetim plāmom rodoljublja plane!«

Tako laskavo mišljenje imadu muškarci o hrvatskoj ženi. Pa ipak — je u nas tih »čudesa« vrlo malo. Kraj nesloge i jala — nije to čudo. Ne tražimo slave, nego posla i to korisna, taj je Hrvatskoj preči.

VJESNIK.

Učiteljske plaće.

Sve se jedared, bilo žurno ili sporo, primakne svome kraju i riješenju, pa će tako biti i sa učiteljskim plaćama. Kako teško čeka ozebao sunce, a gladan bud štogod, samo da mu ne škripi u želucu, tako i učiteljstvo gleda tu mānu, za koju već ono pripravlja zdjelicu da zacrpa ako i ne duboko, to ipak nekōliko, jer bolje i to, nego šakom o rebra.

Za taj se novi zakon, koga je prošle godine prihvatio naš pokrajinski sabor, svašta lijepa govori te mu je i potvrda osjegurana. Da pako nije bio do sada potvrđen uzrokom je, što je ministar bogoštovja i nastave iznesao nekakve formalne i stilističke opaske koje valja u obzir uzeti. Pitanje nastaje opet glede pokrīća troškova, koje je već sabor bio provizorno primio, al se o načinu tog pokrīća imade opet izjaviti, i za buduće taj izdatak urediti porezom. Nebi li se sabor radi bud kojeg uzroka mogao sastati ovog proljeća, to bi se ministarstvo financija zadovoljilo i sa izjavom, koju bi imao dati pokrajinski sabor.

Riješilo se to ovako ili onako, o Uskrsu negdje tamo imao bi taj zakon uskrsnuti.

Taj novi zakon neće doista svakog pojedinca zadovoljiti, jer su tu talijanski učitelji osobito pogodovani, otrijeti će ipak koju suzu i začepiti koju rupu u našoj staroj lađi, pa pošto vele, da je to nekakav prelazni zakon, hajde neka ide, tješimo se i tom nadom.

Nama bi drago bilo, da vam mi prvi uzmognemo najaviti potvrdu novog zakona a dotle se junački ustrpite, kad već baš u ovaj čas ne pomaže stresati, a taj naš zakon: dobro nam došao!

Kada je ova vijest bila jur složena, doznajemo, da je postignut sporazum između saborske većine i manjine, te će se sabor sastati negdje polovicom ovog mjeseca.

Hrvatski jezik kao općevni jezik.

Više puta bilo je u novinstvu potaknuto pitanje, da se med Slavenima uvede jedan općevni jezik, te se i predlagalo ovaj ili onaj, a najviše se nekako bilo za ruski jezik, kojim govori najveći dio Slavena. U zadnje se je vrijeme oglasio u »Osveti« češki učenjak Dr. H. Jireček koji predlaže, da se hrvatski jezik, kao najljepši i najmiloglasniji, prihvati kao općevni jezik među slavenskom inteligencijom. I druga

glasila preporučuju, da se o ovome raspravi u novinstvu i sve iznese na sveslavenski kongres, koji će se obdržavati ove godine.

Plesovi za Družbu.

Uveo se velevrjedan običaj, da se u većim gradovima priredi u pokladama bar po jedan ples za Družbu, da se time u onom veselju i raspoloživosti doprinese koju oveću svotu za naš narodni uzgoj. Prva se je u tome kod nas podignula puljska podružnica, koja je u svezi sa odborima ostalih narodnih društava, priredila dne 1. veljače veliki ples u prostorijama »Nar. Doma«. Slijedila je zatim hrvatsko-slovenačka omladina u Trstu te Opatija, koji su 15. veljače priredili takve plesove. Kako se je i predviđalo, uspjeh nije nigdje uzmanjkao, te će lijepa svota otpasti Družbi.

Naši protivnici u tom su okretniji i požrtvovniji, te se upravce razmeću novcem, koji da od njihovih gradova i gradića stekne prvenstvo i što više sakupi. Kod nas se radi naopako. Tu svako društvo nastoji, kako da što bolje okrpi svoju blagajnu, a pušta s vida idealniju i uzvišeniju svrhu, naime naš narodni spas. U buduće bi to moralo krenuti boljim putem te nebi smjelo biti mjestanca, koje priređuje plesove, a da se sa jednim i to najsjajnijim ne sjeti Družbe. To pred svijetom služi nama samo na čast, a naseob udovoljismo našoj svijesti i narodnom ponosu jer uradismo nešto korisna što spada na našu — dužnost.

Naši đaci na sveučilištima.

Mi se doista ne možemo pohvaliti sa velikim brojem naših đaka na sveučilištima, no otkako se je prošle školske godine položila prva matura na našoj hrv. gimnaziji u Pazinu, broj je malko porastao, a u buduće poći će i u tome na bolje. Tekuće školske godine 1907/08 imade 70 naših akademika na broju. Ovi su raštrkani kojekud, pa eto da ih vidimo.

U Zagrebu ih imade 37, u Beču 27, u Gracu 14 i u Pragu 2. Od ovih je 61 pravnik, 8 filozofa, 3 medicinera, 1 agronom, 1 geodet i 1 farmaceut.

To je vrlo lijepo. Al na same pravnike otpadaju tri četvrtine sveukupnog đastva, što je na svaki način previše. Istina, pravnici svršavaju svoje nauke i sa manje sredstava, jer mogu privatno učiti, tek samo ispite na sveučilištima polagati, al toliki iza svršenih nauka, kamo će i gdje će naći zaslužbe? — Stoga novi naši abiturijenti iz pazinske gimnazije neka dobro promisle, kome će se zvanju posvetiti, a da jednom budu i sebi i narodu na korist.

Ricmanjsko pitanje.

Zastupnik općinara Ricmanje Dr. Plantan, dobio je od sv. stolice slijedeću odluku:

1. Sv. Otac nema ništa protiv toga, da se u Ricmanjima i Logu ustanovi župa, potpuno neovisna od Doline dotično od ikoje druge župe. Ako je to po mišljenju Ordinarijata pravedno i umjesno, on će sa svoje strane rado videti, ako se bez odvlake sistemizuje spomenuta župa i imenuje i pošalje tamo župnik.

2. Pošto se nikako ne može dokazati, da se Ricmanje nalazi u prilikama, koje zahtjevaju dekret »Acres« glade uporabe glagolice i pošto nikako nije umjesno načiniti iznimku (toliko toga radi, što bi izgledalo, da je iznuđena prijetnjom bune, koliko što bi dala povod različnim zahtjevima) sv. Otac je rasudio, da župa Ricmanje i Log mora ostati u latinskom obredu i da nije moguće dopustiti uporabu glagolice.

3. Iz očevidnih razloga, analognih prije spomenutima, ne može sv. Otac dopustiti, da se spomenuta župa ricmanjska otme redovitoj jurisdikciji tršćansko-koparskog biskupa.

Općinarima ricmanjskim ova je odluka pročitana u nedelju dne 23. prošastog mjeseca. Pošto pako stanovnici Ricmanja

stoje jošte tvrdo na svome stanovištu glede uporabe glagolice, to je vjerojatno, da se oni neće podvrći papinskim odlukama, no da će svi istupiti iz rimo-katoličke crkve i preći na pravoslavnu vjeru.

Stanovništvo u Hrvatskoj.

Od god. 1840. do godine 1905. povećalo se stanovništvo u Hrvatskoj i Slavoniji za 955.000 duša. Tako je god. 1840 bilo stanovnika 1,605.000, god. 1880 1,893.000, god. 1890 = 2,186.000, god. 1900 = 2,401.000 i god. 1905 = 2,560.000. Godine 1840 bilo je Hrvata 1,076.000. Srba = 504.000, Mađara 5000, a Nijemaca 13.000. — 68 godina kasnije povećali se Hrvati za 490.000, Srbi za 131.000, Nijemci za 135.000 i Mađari za 101.000, te je bilo god. 1905. Hrvata 1,566.000, Srba 645.000, Mađara 106.000 i Nijemaca 148.000. Te je godine brojila kraljevina Hrvatska i Slavonija 2,560.000 stanovnika.

Hrvatska škola u Aleksandriji.

Ministarstvo vanjskih posala zajamčilo je stalnu pripomoć hrvatskoj školi u Aleksandriji. Ova je škola bila otvorena u listopadu prošle godine nastojanjem i požrtvovnošću tamošnjih naših rodoljuba. Čast! — Mi nijesmo u afričkoj Aleksandriji nego u evropskoj Istri, pa niti mi nemamo škola, a niti nam ih tkogod daje, pa bi se valjda moglo naći budkoje ministarstvo, te i nama zajamčiti pripomoć za naše škole, držeć se one, da je bliža košulja no kaput. Al po praksi sve to nekako naopak izgleda. Da imademo zemljaka, recimo tamo negdje na sundajskom otočju, to bi oni bili sretniji od nas, te bi se već našlo kakvo ministarstvo, koje bi im zajamčilo pripomoć za narodnu školu. A, šta velite vi na to?

Ženska učiteljska škola u Gorici.

Koncem prvoga polugodišta 1907., 8., polazilo je c. kr. žensku učiteljsku školu u Gorici 301 pripravnica. Dječeačku vježbaonicu polazilo je 444 učenika, djevojačku

295 učenica, a mješovitu njemačku dvorazrednicu 112 djece, tako da je zavod polazilo 1152 mladeži. Prošlo je sa dobrim uspjehom na 1) učiteljištu 275, 2) dječeačkoj vježbaonici 360, 3) djevojačkoj vježbaonici 247 i na mješovitoj dvorazrednici 89, ukupno 971. — Radi bolesti nije se moglo klasificirati na a) učiteljištu 9, b) dječeačkoj vježbaonici 17, c) djevojačkoj vježbaonici 2, d) mješovitoj vježbaonici 3, ukupno 31.

Odbijemo li ove od preostavših brojeva, prošlo je sa slabim uspjehom na a) učiteljištu 17, b) dječeačkoj vježbaonici 46 i na mješovitoj školi 20, ukupno 150 ili 13%, drukčije, 87% prošlo je sa dobrim uspjehom na svim školama, a na samoj ženskoj učiteljskoj školi 93·88%.

Učiteljski konvikt u Ljubljani.

Dne 2. veljače t. g. imala je »Hranilnica in posojilnica učiteljskega konvikta« u Ljubljani svoju IV. redovitu glavnu skupštinu. Iz tiskanog izvješća doznajemo, da je društvo imalo koncem godine 1907. 323 člana sa 3305 zadružnih dijelova. Štedioničkih knjižica imade 102 u vrijednosti od 104.311 K 82 h a poprečni štedionički uložak iznaša 1022 K 66 h.

Štedionica plaća uloške sa 5% kamata. Koncem god. 1907. društvo je imalo 302 dužnika, koji su ukupno dugovali 120.750 K 25 h. U prošloj godini imalo se primitaka 80.373 K 88 h, izdataka 79.566 K 37 h te je skupni promet siza0 na 159.940 K 59 h. Društvo je imalo 3006 K 77 h čistoga dobitka. Koli u upravnom toli u nadzornom odboru bili su sami učitelji i učiteljice.

Nemar Družbine blagajne.

Vijest, pod gornjim naslovom donesenu u prvom ovogodišnjem broju, ispravljamo na način, što je sada uređena blagajna tako, da učiteljstvo dobiva uredno i na dobu svoju plaću, te nema u tom obziru niti najmanjeg prigovora.

Novi članovi „Nar. Prosvjete“.

Ovom učiteljskom društvu pristupiše sa otoka kano pravi članovi slijedeći: Blečić Antun, Mališa Mate i Pravdić Štefa, svi iz Cresa; Fugošić Grgo iz Unija, Magašić Niko iz Baške i Sattler Ivka iz Gabonjina (Krk); kano podupirajući: Krivičić pop Franjo, Mrakovčić pop Ivan i dr. Tentor Mate svi iz Creca. Iz kontinenta pristupa Božić Marija, učiteljica u Slumu.

Jelka Kocijan-Radivoj, učitelj., Omišalj, Katica Parčić, učitelj., Dobrinj i Lucija Seršić-Lesica, učitelj., Baškadraga.

Ipak se kreće. Samo dalje tako, dok ne budemo svi na okupu!

Od uredništva.

A. P. Sarajevo. Kako videste, prilog za drugi broj prispio baš na dobu. Glede ostalog samo izvolite, bit će nam milo.

Književnost i umjetnost.

Najznamenitije životinje.

Ovo djelo izrađeno po bijološkoj metodi, dovršili su Đorđe M. Raca i A. Pejić, te smo u poslednji naš broj priložili poziv na pretplatu za to djelo. U knjizi bit će opisano preko 100 životinja domaćih i stranih, koje se ponajviše uče u pučkim školama. Knjiga će iznijeti 15 štampanih araka velike osmine a zapadat će 2 K 20 h sa poštarinom.

Da si naši čitatelji uzmognu stvoriti pojam o načinu obrađivanja pojedinih životinja, donasmo u današnjem broju bijološko posmatranje o Gušterici.

Primismo:

„U koljevci hrvatske povjesnice“.

Rad »Bihaća«, hrvatskog društva za istraživanje domaće povijesti u prvom deceniju njegova opstanka.

Napisali I. Kržanić i J. Barač.

„Sv. Cecilija“ smotra za crkvenu glazbu.

Ova smotra za crkvenu glazbu stupa u drugo godišnje svoga života. Sada je izašao I. svezak sa obilnim sadržajem. Kako je to jedini list za crkvenu glazbu u hrvatskim zemljama, a vrsno je uređivan, zaslužuje svaku potporu. Vrijednost listu povećavaju lijepi glazbeni prilozi. I ove će godine »Sv. Cecilija« uz obilje rasprava i poučnih članaka donesti mnogo crkvenih pjesama i preludija za orgulje, što će dobro doći našim orguljašima. Apelujemo na sve prijatelje crkvene glazbe, da podupru pretplatom »Sv. Ceciliju«. Naročito se obraćamo na naše hrvatsko svećenstvo i učiteljstvo. Ne bi smjelo biti župnog ni školskog arhiva ili knjižnice bez »Sv. Cecilije«, jer ona doista ispunja jednu veliku prazninu u našoj crkvenoj glazbi. Pretplata je 5 K na godinu, za dake samo 3 K, a šalje se na Upravu »Sv. Cecilije«. Zagreb, Markov trg 5.

Hrvatske jelice.

Upravo je izašla krasna knjiga narodnih priča pod gornjim naslovom od poznate hrvatske književnice i naše vrle suradnice Jelice Belović-Bernadzikowske. Istu knjigu uredio je naš drug Jos. A. Kraljić.

Krasna je ovo knjiga za našu mladež, pa valja da se za takvim biserom sve pogajmi. Učeničke i učiteljske knjižnice dužne su, da ovo djelo nabave.

Cijena je broširanoj knjizi 1.60 K, uvezanoj 2 K, sjajno uvezanoj sa zlatorezom 3 K.

Razašilje se samo pouzećem ili ako se novac unaprijed pošalje na naslov: Josip A. Kraljić, upravitelj škole, Mali Lošinj.

„Slovenska Šolska Matica“.

Ovo društvo izdalo je za god. 1907. slijedeće knjige:

1. Šola in dom s posebnim ozirom na roditeljske večere. I. Teoretički del. Napisal Dragutin Pribil c. kr. vadniški

učitelj in šolski nadzornik v Krku. Uredil dr. Fr. Ilesič.

2. Didaktika. (Obče in posebno ukoslovje) II. del. Posebno ukoslovje slovenskega učnega jezika v ljudski šoli. Spisal dr. J. Bezjak.

3. Pedagoški Letopis. VII. svezek. Uredila H. Schreiner in dr. J. Tominšek.

4. Nazorni nauk. Za drugo i tretje šolsko leto. Spisala Lj. Černej in A. Štupcar.

S ovim biranim knjigama može se »Slovenska Šolska Matica« ponositi, jer joj i po izboru i građi koju obrađuju, može služiti samo na čast.

Književna zamolba.

U interesu hrv. oml. knjiž. umoljavam omladinske pisce i spisateljice, da mi pošalju ako što izdaju zasebno štampom, jer pribirem građu za »Povjest hrvatske omladinske književnosti« i »Bibliografiju hrv. oml. književnosti«. — Ako sam možda u svojoj antologiji savremene hrv. oml. knjiž. »U pjesmi i priči« zaboravio koje djelo spomenuti — molim, da me se za vremena još upozori. Primjetiti mi je, da ću na zahtjev, za svaku primljenu knjigu dati u zamjenu koju od mojih po knjižarskoj cijeni.

Valpovo (Slavonija)

Rudolfo Franjin Magjer.

Lične vijesti.

Promaknuće.

Berno Bekar ravnaajući učitelj pripravnog tečaja i učitelj hrvatskog jezika na njemačkoj državnoj gimnaziji u Puli, promaknut je u deveti plaćevni razred. Profesor Fridrik Hofbauer i učitelj tjelovježbe Teodor Glaser, oba na državnoj realci u Puli, promaknuti su: prvi u osmi, a drugi u deveti razred.

Ivan vitez Revelante.

Dne 14. veljače preminuo je u Koprui umirovljeni ravnatelj tamošnje učiteljske škole Ivan vitez Revelante u dobi od 85 godina. Naši stariji učitelji svi se ga ugodno sjećaju i kao ravnatelja i kao vrsnog pedagoga. Lahka mu zemljica!

Premještenja.

Lavoslav Stihović premještem je sa prvom veljače na vlastitu molbu iz Premanture u Lindar a na njegovo mjesto je došao Ivan Karlavaris.

Vjenčanje.

Dne 19. veljače vjenčao se u Trstu Fran Barbalić, ravnaajući učitelj u Bermu, sa gospodicom Anicom Detoni. Čestitamo!

Svatopluk Čech.

24. veljače tek. g. umro je u zlatnom Pragu slavni češki pjesnik Svatoopluk Čech. Rodio se dne 21. veljače 1846. u Ostredku, učio u Pragu pravo, ali se je kasnije sasma posvetio književnosti. Proputovao je južnu Rusiju, Krim i Kavkaz i dojmове sa tog puta opisao je u »Putnim crticama« i »Uspomenama«. Kasnije proputovao je Dansku i Njemačku. Više godina pisao je feuilletone za bivše staročeško glasilo »Pokrok« i za »Narodni Listy«, Prve njegove pjesme izdane su god. 1874. Na daleko su poznate njegove »Pjesme roba« koje su si posvuda stekle veliko priznanje. Napisao je množinu pripovijesti, humoreska, satira i romana a od god. 1879. bio je član uredništva beletrističke novine »Květy«. Bio je izabran i u parlamenat, no njegova se pjesnička duša nije dala sapeti u političke verige, te je zapustio to polje i potpuno se od svijeta ustegao. Živio je u miru i tišini, prezirao je svaku slavu i počast i umro u dobi od 62 godine.

Vlasnik i izdatelj: Učiteljsko društvo »Narodna Prosvjeta«. — Odgovorni urednik Ernest Jelušić

Tisak LAGINJA i drug., prije J. Krmpotić i drug., Pula, ulica Giulia, 1.

Na uvaženje!

Častim se saopćiti, da sam nakon osamgodišnjeg svog rada proširio i preuredio znatno svoj posao, a da time udovoljim najraznolikijim zahtjevima štovanog općinstva.

Preporučam sve potreštine školske, uredovne i zasebne, koje zasjecaju u **knjižarsku, papirničarsku, knjigovešku i tiskarsku struku.**

Na skladištu imadem veliki izbor pedagoških, povjesnih i narodnogospodarskih knjiga, te nagradnih knjiga za mladež i za narod, onda pjesmarica, slikovnica, hrvatskih muzikalija za sva glazbala i pjevanje, molitvenika, nabožnih knjiga i koledara.

Primam pretplate na sve časopise, književne i modne listove.

Držim na skladištu Ćirilo-Methodske marke, papiriće, tuljčice, olovke, brisala, razglednice i listovni papir.

Svaka narudžba izvršuje se najbrže i najsolidnije.

Sa veleštovanjem:

Knjižara, papirnica i knjigovežnica

IVAN NOVAK - PAZIN.

Originalne korice „NARODNE PROSVJETE“ i „MLADOG ISTRANA“

dogotovljene su i dobivaju se u

Narodnoj tiskari, knjigovežnici i papirnici
LAGINJA i DŔ. — Pula, via Giulia 1.

Cijena koricama: PROSVJETE sa poštarinom K 1.40.
ISTRANA » » » — 60.

Našim pučkim školama

preporuča

SVEKOLIKE ŠKOLSKE TISKANICE,
LIJEPOPISNICE, ZADAČNICE,
RISANKE, PISARSKE I RI-
SARSKE POTREPŠTINE

NARODNA TISKARA
LAGINJA i drug.

prije J. KRMPOTIĆ i drug.

ulica Giulia, 1 — Pula — ulica Giulia, 1

Svoj k svomu! Svoj k svomu!

Novo skladište pokućstva

A. Žunić & Co = Pula

na uglu ulice Via S. Martino i Giosué Carducci.

Novouređjeno skladište svakovrsnog
pokućstva zrcala, slika, stolica, divana itd. itd.

Cijene umjerene.